

A TANTÁRGY ADATLAPJA

A koraújkori filozófia története

Egyetemi tanév 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Történelem és Filozófia
1.3. Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4. Szakterület	Filozófia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Filozófia
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		A koraújkori filozófia története				A tantárgy kódja		HLM2303			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Olay Csaba egyetemi tanár								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			Drd. Erőss Réka								
2.4. Tanulmányi év		2	2.5. Félév		3	2.6. Értékelés módja		V	2.7. Tantárgy típusa		Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					20
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					18
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					8
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszáma					70
3.8. A félév összóraszáma					126
3.9. Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Az előadások 70%-án kötelező a részvétel, azaz a 14 előadásból minimum 9-en a hallgatónak kötelező jelen lennie.
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	A szemináriumi részvétel kötelező. Az elmaradt szemináriumokat be lehet pótolni.

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1 A filozófia elméleti és történeti alapjainak beazonosítása és megfelelő alkalmazása: elvek, értékek, etikák, gondolkodási modalitások és gyakorlatok C2 Általános és ágazati filozófiai gondolatok, témák és problémák rendszerezése és megfogalmazása C5 Filozófiai gondolatok/ismeretek létrehozása és közlése
Transzverzális kompetenciák	CT1 Közepes nehézségű problémahelyzetek realista, illetve mind elméleti, mind gyakorlati érveléssel való kezelése, hatékony megoldásuk érdekében CT2 A hatékony multidiszciplináris csoportmunka technikáinak a különböző hierarchikus szinteken való alkalmazása

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	- A koraujkori filozófia központi motívumainak, a meghatározó szerzőknek és irányzatoknak a történeti és problémaközpontú bemutatása: a modern empirizmus és racionalizmus, a francia felvilágosodás meghatározó életművei, központi témái és problémái, metafizikája, ismeretelmélete, antropológiája, morálfilozófiája és politikai filozófiája.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- Az újkori filozófia eszme- és fogalomrendszerének, módszertani gyakorlatának az elsajátíttatása. Az újkori gondolkodás központi motívumainak az alkalmazása az európai kultúra, művészet, tudomány és társadalom megértésére. Az újkori gondolkodásnak a jelenkori és kortárs filozófiára, illetve általában gondolkodásra, kultúrára, társadalmi-politikai intézményrendszerre, tudományra kifejtett hatásának az ismertetése.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Általános bevezetés: az újkori filozófia kialakulásának a kontextusa, meghatározó jellemzői, problematikák, korszakok, szerzők.	Előadás	
A modern empirizmus kezdetei: Bacon; tapasztalati módszer és indukció.	Előadás, szövegelemzés	
Descartes filozófiája 1: módszer; világos és elkülönített evidencia; kételkedés; cogito-tétel.	Előadás, szövegelemzés	
Descartes filozófiája 2: istenérvek; az igazság problémája; szubsztancia-dualizmus.	Előadás, szövegelemzés, problematizálás	
Pascal: janzenizmus; fogadás-elmélet; a szív rendje.	Előadás, szövegelemzés	
Hobbes antropológiája, morálfilozófiája és politikai filozófiája: materializmus versus önmegismerés; motiváció; természeti állapot és törvény; társadalmi szerződés.	Előadás, problémaelemzés	
Spinoza metafizikája: szubsztancia, attribútum, módusz.	Előadás, problémaelemzés, vita	
Spinoza etikája és politikai filozófiája: affektusok, akarat; szabadság és tolerancia;	Előadás, vita	
Locke ismeretelmélete: <i>tabula rasa</i> ;	Előadás	

eszmék; érzet és reflexió.		
Modern angolszász politikaelmélet: természeti állapot; természetjog; társadalmi szerződés; szabadság, egyenlőség, hatalom; tolerancia; liberalizmus.	Előadás, problematizálás, vita	
Leibniz monadológiája és teodíceája: monász; percepció, appercepció, appetíció; <i>harmonia praestabilita</i> ; teodícea.	Előadás, problémaelemzés	
A francia felvilágosodás filozófiája: enciklopedisták; materializmus; D'Holbach, La Mettrie, Diderot, D'Alembert, Voltaire, Condorcet.	Előadás	
A francia újkor és felvilágosodás morálfilozófiája: moralisták; erkölcs és naturalizmus.	Előadás, vita	
A francia újkor és felvilágosodás politikai filozófiája: társadalmi szerződés; általános népakarat; hatalommegosztás; Montesquieu, Rousseau.	Előadás, problematizálás, vita	
Könyvészet		
Bacon, F.: <i>Novum Organon – Új Atlantisz</i>. Nippon Kiadó, Budapest, 1995. Boros, G.: Kora újkori filozófia, in: Boros, G. (szerk.): <i>Filozófia</i>, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007, 640-752. Descartes, R.: <i>Elmélkedések az első filozófiáról</i>, Atlantisz, Budapest, 1994. Descartes, R.: <i>Értekezés a módszerről</i>, Ikon, Budapest, 1993. Garber, D., Ayers, M.: <i>The Cambridge History of Seventeenth Century Philosophy</i>, 2 köt., Cambridge University Press, Cambridge, 1998. Hobbes, T.: <i>Leviathán</i>, Osiris, Budapest, 2002. Leibniz, G. W.: <i>Metafizikai értekezés, Monadológia</i>, Európa, Budapest, 1986. Locke, J.: <i>Értekezés az emberi értelemről</i>, Osiris, Budapest, 2003. Ludassy, M. (szerk.): <i>A francia felvilágosodás morálfilozófiája</i>, Gondolat, Budapest, 1975. Montesquieu: <i>A törvények szelleméről</i>, Osiris, Budapest, 2000. Nadler, S.: <i>The Blackwell Companion to Early Modern Philosophy</i>, Blackwell Publishing, 2007. Pascal, B.: <i>Gondolatok</i>, Gondolat, Budapest, 1983. Rousseau, J.-J., <i>A társadalmi szerződésről</i>, Kriterion, Bukarest, 1972. Rousseau, J.-J.: <i>Értekezések és filozófiai levelek</i>, Magyar Helikon, Budapest, 1978. Spinoza, B.: <i>Etika</i>, Osiris, Budapest, 1997. Voltaire: <i>Válogatott filozófiai írásai</i>, Akadémiai, Budapest, 1991.		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
A tevékenység megbeszélése.		
Bacon, 1995.	Szövegelemzés	
Descartes, 1994, I.-II. Elmélkedés. 25–45.	Szövegelemzés, problematizálás	
Descartes, 1994, III.-IV. Elmélkedés. 45–79.	Szövegelemzés	
Pascal, 2010, 82–109.	Szövegelemzés, problematizálás	
Spinoza, 1997, Etika I-II. rész.	Szövegelemzés, vita	
Spinoza, 1997, III-V. rész.	Szövegelemzés, vita	
Leibniz, 1986,	Szövegelemzés, problematizálás	
Hobbes, 2002, 7–33.	Szövegelemzés, vita	
Locke, 1999, 35–67.	Szövegelemzés, vita	
Rousseau, 1978, 82–85, 93–99, 107–136.	Szövegelemzés, vita	
Hume, 1994, 159–180.	Szövegelemzés, vita	
Rousseau, 2007, 10–12, 26–44.	Szövegelemzés, problematizálás	
Rousseau, 1978, 325–334, 458–464.	Szövegelemzés, vita	

Diderot, 1966, 25–45, 68–95.	Szövegelemzés, vita	
Könyvészet Bacon, F.: <i>Novum Organon – Új Atlantisz</i> . Nippon Kiadó, Budapest, 1995. Boros, G.: <i>Spinoza és a filozófiai etika problémája</i> , Atlantisz, Budapest, 1997. Boros, G.: <i>René Descartes</i> , Áron, Budapest, 1998. Cassirer, E.: <i>A felvilágosodás filozófiája</i> , Atlantisz, Budapest, 2007. Cottingham, J., (szerk.): <i>The Cambridge Companion to Descartes</i> , Cambridge, CUP, 1992. Deleuze, G.: <i>Spinoza és a kifejezés problémája</i> , Osiris, Budapest, 2000. Descartes, R.: <i>Elmélkedések az első filozófiáról</i> , Atlantisz, Budapest, 1994. Diderot, D.: <i>Színészparadoxon</i> , Magyar Helikon, Budapest, 1966. Dunn, J.: <i>Locke</i> , Atlantisz, Budapest, 1992. Garber, D., Ayers, M.: <i>The Cambridge History of Seventeenth Century Philosophy</i> , 2 köt., Cambridge University Press, Cambridge, 1998. Hazard, P.: <i>La crise de la conscience européenne</i> , Gallimard, Paris, 1968. Hobbes, T.: <i>Leviathán</i> , Osiris, Budapest, 2002. Hume, D.: <i>Összes esszéi I.</i> Atlantisz, Budapest, 1994. Kolakowski, L.: <i>Isten nem adósunk semmivel</i> , Európa, Budapest, 2000. Koyré, A.: <i>From the Closed World to the Infinite Universe</i> , Baltimore, 1957. Leibniz, G. W.: <i>Metafizikai értekezés, Monadológia</i> , Európa, Budapest, 1986. Locke, J.: <i>Második értekezés a polgári kormányzatról</i> , Polis, Kolozsvár, 1999. Locke, J.: <i>A vallási türelemről</i> , Stencil, Budapest, 2003. Pascal, B.: <i>Az ember nagysága és nyomorúsága</i> , Kairosz, Budapest, 2010. Rousseau, J.-J.: <i>Értekezések és filozófiai levelek</i> , Magyar Helikon, Budapest, 1978. Rousseau, J.-J.: <i>Esszé a nyelvek eredetéről</i> , Attraktor, Máriabesenyő – Gödöllő, 2007. Rödl, W.: <i>Hagyomány és újítás a filozófiában</i> , Áron, Budapest, 2003. Tuck, R.: <i>Hobbes</i> . Atlantisz Kiadó, Budapest, 1993. Spinoza, B.: <i>Etika</i> , Osiris, Budapest, 1997. Internet Encyclopedia of Philosophy. http://www.iep.utm.edu/ Stanford Encyclopedia of Philosophy. http://plato.stanford.edu/		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A kurzus tartalma összhangban van Európa Unió és az angolszász országok egyetemén hasonló címmel oktatott kurzusok tartalmával.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretanyag elsajátítása, ennek megfelelő alkalmazása és használata	Az ellenőrzés folyamatosan történik a félév során a vitákba való bekapcsolódás révén, valamint a félévi záróvizsgán	20%
	A koraújkori filozófia témáinak, problémafelvetéseinek, fogalomkészletének, meghatározó szerzőinek az ismerete	Félév végi, szóbeli záróvizsga	50%
10.5 Szeminárium / Labor	A szövegek értelmezésben való aktív részvétel	Szöveg bemutatása, szövegek értelmezésében való aktív részvétel	20%
	Vitákban való aktív részvétel	Az ellenőrzés folyamatosan történik végig a félév során, a vitákban való állandó, aktív részvétel révén	10%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			

- Az előadásokon 70%-os, a szemináriumokon 100%-os részvétel
- Minimum egy szemináriumi szöveg bemutatása a félév folyamán
- A vitákban, szövegek megbeszélésében való állandó, aktív részvétel

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)¹

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							

Előadás felelőse:

Kitöltés időpontja:
2025. 09. 18.

Dr. Olay Csaba egyetemi tanár

Szeminárium felelőse:

Erőss Réka

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025. 09. 25.

Intézetigazgató:

Nagy Róbert docens

¹ Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.